

Přadková, Petra

[Керемидчиева, С.; Кочева, А.; Василева, Л. Еркеч – паметта на езика]

Linguistica Brunensia. 2013, vol. 61, iss. 1-2, pp. 250-251

ISBN 978-80-210-6254-2

ISSN 1803-7410 (print); ISSN 2336-4440 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/127174>

Access Date: 28. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

a baroku (s. 491–548). Konečně poslední oddíl je věnován době od osvícenství do současnosti a sestává z kapitol o osvícenství (s. 549–609), o národních obrozeních (s. 610–679), o peripetiích dvacátého století (s. 680–710) a autor esperantista pak končí rozpačitou kapitolou o latinské Slávii a esperantu (s. 711–742).

Trunteho kniha obsahuje úctyhodné množství informací. Pochopitelně specialisté z jednotlivých filologií v ní najdou různé problémy. Tak například bohemista zjistí, že líčení staročeského spřezkového pravopisu na s. 224 je poněkud konfúzní, nebo že Kutnohorská bible se na s. 241 mylně označuje za časově druhou českojazyčnou tištěnou knihu, a překvapí ho rovněž, že v literatuře chybí *Das Tschechische J. Vintra* (München 2001), nejlepší německojazyčný popis dějin češtiny. Podobně se autor zatomal v líčení událostí let 1938–1939, takže se můžeme dočíst v historickém vzduchoprázdnu visící tvrzení, že stanovení hranic mnichovskou dohodou bylo z národnostního hlediska spravedlivější, nebo (doufejme jen formulačně nešikovně) informace, že Německo zaútočilo na Polsko po neúspěšných pokusech o podobné narovnání, což pak kvůli spojenectví Polska s Francií údajně vedlo až k druhé světové válce (s. 686). Ale celkově lze knihu doporučit k (opatrné) pozornosti, byť – ač vyšlá v řadě Studienhilfen – jako studijní pomůcka pro dnešní středoškoli-zovaný provoz univerzit, který autor sám zmiňuje (s. XII), se bude bohužel hodit jen stěží.

Recenze byla napsána s podporou grantu GAČR č. 13-17435S.

Bohumil Vykypěl
<vykypel@iach.cz>

Керемидчиева, С. – Кочева, А. – Василева, Л.: Еркеч – паметта на езика. София: Мултипринт, 2012. 300 с. ISBN 978-954-362-097-5.

V roce 2012 vyšla v Bulharsku kniha „Еркеч – паметта на езика“. Je dílem vědeckých pracovníků oddělení bulharské dialektologie a lingvistické geografie Ústavu bulharského jazyka Bulharské akademie věd. Poprvé je odborné i laické veřejnosti představeno živé slovní bohatství nejstaršího bulharského dialektu, kterým se ještě před necelým stoletím mluvilo na celé východní Staré Planině. Je to jediný bulharský dialekt, který nepřetržitě přitahuje pozornost bulharských i zahraničních slavistů. Autoři shromáždili autentický materiál přímým terénním sběrem v obci Erkeč (od r. 1934 Kozičino) v roce 2006 a doplňujícím výzkumem v roce 2010.

V úvodu knihy je otištěn seznam informátorů s uvedením jejich věku (nejmladšímu je 22 let, nejstaršímu 91 let). V kapitolách prvního oddílu (s. 7–24) autoři určují geografickou polohu obce a seznamují čtenáře s její historií a také sociálním a duchovním životem, předkládají též několik hypotéz o původu jména obce. Podle některých historiků souvisí jméno Erkeč s obranným valem Erkesija, který tvořil hranici mezi Bulharskem a Byzantskou říší. Podle další teorie jméno Erkeč označovalo místo, kterým člověk jen projde, aniž by se zde zastavil a přenocoval, a to z důvodu nebezpečí. Název vznikl z tureckých slov „jer“ „místo“ a „ges“ „projdi“ (imper.). Jako nejpravděpodobnější se však jeví původ jména z tureckého slova „erkeç“ „kozel“. Jedna z kapitol prvního oddílu je věnována výsledkům vědeckých bádání zaměřených na uvedenou obec. Vesnice byla v minulosti objektem mnoha nářečních, etnografických a archeologických výzkumů. Autoři předkládají čtenářům přehled nejvýznamnějších děl, která popisují prvky duchovní a materiální kultury v obci.

Druhý oddíl (s. 25–51) se zabývá fonologickým, morfologickým a lexikálním systémem erkečského nářečí. K výrazným znakům dialektu patří např. záměna souhlásek *v, f* se souhláskou *ch* (*хубах* místo *хубав*; *лех* místo *лев*; *хес* místo *фес*) a existence široké samohlásky *ê*, která je kontinuantem staroslověnských *jerů* a *ж*, částečně *ѣ*. Z morfologických zvláštností zmiňme např. tvary mn. č. podst. jmen žen. rodu. V tradičním nářečí se tvoří koncovkou *-e*, zde jsou však postupně vytlačovány podobami na *-i* (tedy namísto např. *бàбе, кòзе, рьчичке* je stále častěji slyšet *бàби,*

кòзи, рьчички). Také několik podstatných jmen má v erkečském nářečí jinou rodovou příslušnost než ve spisovném jazyce. Např. nář. r. ž. ўжас × spis. r. м. ўжас – *Каквò ўж'ас б'еши!*; nář. r. ž. кумбайна × spis. r. м. комбайн – *Зб'іраме клас'е пуд'ір кумбайната*.

Nejobsáhlejší část knihy tvoří slovník erkečského dialektu (s. 52–279). Poslední kapitola druhého oddílu je věnována právě struktuře slovníku. Heslové odstavce jsou uvedeny heslovým slovem v reprezentativním tvaru (nom. sg., 1. osoba sg.), přirozeně v nářeční podobě. Hesla jsou řazena abecedně. Pravidelné hláskové varianty jsou uvedeny společně v jednom hesle, tvoří jedno záhlaví (**варт'алка, варт'ёлка ж.**) a jednotlivé varianty už nevystupují jako samostatné odkazové heslo; v případě nepravidelných změn jsou všechny hláskové podoby odkázány k variantě, která je abecedně první v pořadí (odkazové heslo **улас'ат** прил., вж. **влас'ат**; základní heslo **влас'ат и улас'ат** прил.). Jedno záhlaví tvoří také nedokonavý a dokonavý vid sloves (**мин'увам** несв., **м'іна** св.). Deminutiva, augmentativa i zvrtná slovesa jsou prezentována jako samostatná hesla. Za heslovým slovem je uvedena gramatická charakteristika a stylistické kvalifikátory. Následuje výklad významu a větná exemplifikace – příklady použití slova v autentickém větném kontextu, získaném během terénního výzkumu. Na konci heslového odstavce jsou za značkou ● uvedena ustálená spojení a frazeologismy, v nichž se vyskytuje heslové slovo; uvádějí se u všech plnovýznamových slov, která tvoří ustálené spojení či frazeologismus a současně mají ve slovníku samostatné heslo: např. *сл'ана ба'ба* (pod hesly **ба'ба** a **сл'ан**); *с'єрц'єту ма забул'а* (pod hesly **забол'авам, забул'а** a **с'єрци и с'єрц'є**).

V závěru knihy (s. 280–299) jsou opublikovány fotografie pořízené během terénního výzkumu v obci Erkeč a ukázky rozhovorů s obyvateli obce; z nich se čtenář dozví o zajímavých místních lidových zvycích a obřadech (svatebních, pohřebních, velikonočních aj.).

Recenzovaná práce je bezesporu velkým přínosem pro bulharskou vědu, ale jistě bude zajímavá i pro neodbornou veřejnost a zahraniční slavisty, kteří vždy projevovali o tento dialekt zájem. Publikace nejen představuje autentické lexikální bohatství, ale též uchovává spolehlivý materiál pro budoucí zkoumání archaického a unikátního dialektu obce Erkeč.

Recenze byla napsána s podporou grantu GA ČR P 406/11/1786 Slovník nářečí českého jazyka.

Petra Přadková
<pradkova@iach.cz>

Ivašina, Natalja – Janovec, Ladislav – Rudenka, Alena: Kolokabilita neslovesných adjektiv v češtině a běloruštině. Praha: Karolinum: 2011. 136 s. ISBN 9788024619439.

Publikace *Kolokabilita neslovesných adjektiv v češtině a běloruštině* porovnává kolokační možnosti části české a běloruské slovní zásoby. Jedná se o kolektivní monografii, která je výsledkem spolupráce mezi pedagogy Katedry českého jazyka Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze a Katedry teoretické a slovanské jazykovědy Filologické fakulty Běloruské státní univerzity v Minsku. Předešlá kooperace pedagogů směřovala k tématům komparativní lingvistiky (*Falešni přátel'ė překladačel'ė v češtině a běloruštině*, Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta 2006), tématům didaktickým (*Cvičebnice češtiny – češskij jazyk – praktikum*, Minsk: BGU 2004) i k tématům kognitivní lingvistiky. Daným problematikám se věnuje také předkládaná monografie, která popisuje kolokabilitu vybraných českých a běloruských adjektiv v pozici kongruentního atributu. Shromážděný a popsáný lexikální materiál má sloužit především překladatelům z češtiny a běloruštiny, studentům a učitelům daných jazyků, a jak v úvodu deklarují autoři, text publikace je určen všem, kteří se zajímají o jazykovou problematiku běloruštiny.

Knihla zahrnuje část teoretickou a praktickou, resp. slovníkovou. Teoretická část sestává z několika studií, v nichž se autoři věnují problematice kolokability z hlediska kognitivně lingvistického,